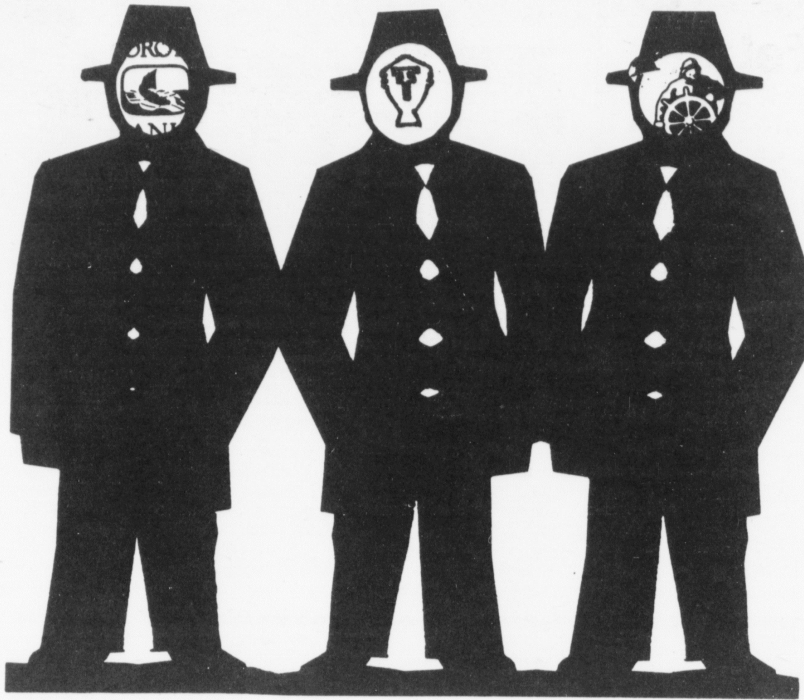

Framin um føroyska borgaraklassan:

Skrímsl ílætið hampamannaklæði og hevur gekkaskort

Eitt ljótt skrímsl við mongum ørnum, beinum og høvdum, sum hevur ein ómettiligan bók. Men vanliga gongur tað ílætið hampamannaklæðningi og hevur ein fittan, men heldur arrogantan gekkaskort. Undir hesari skræðu finna vit Føroya Fiskasølu, sum hevur monopol á útflutningsvøru okkara, hevur stórt vald á øllum flakavirkjum og stóra partinum av fiskiflotanum

Soleiðis verður tikið til í nýggjasta nummarinum av Framanum, sum júst er útkomið. Framin, sum er føroyskt tíðarrit fyri sosialismu og sjálvstýri, hevur grein, sum blaðið nevni: »Um borgaraklassan«. Greinin um borgaraklassan í Føroyum er upprunaliga eitt tjakupplegg frá F. S. til eina stevnu, ið hevur verið hildin millum føroyskar kommunustar.

Vit lova okkum her at endurprenta nokur brot úr greinini.

Smáborgaraskapurin

Um smáborgaraskapin stendur m.a.: —Leivdir frá fornari tíð, bøndir og traða—útróðramenn, smáhandilsmenn og sjálvstøðugir handverkarnar, eru partar av smáborgaraskapinum saman við tí sonevnda nýggja millumlagnum, hægri starvs- og tænastumenn. Summir av nevndu bólkum eru í afturgongd. Hvørva og gerast fæloysingar. Aðrir taka seg fram. Sum heild kann sigast at smáborgaraskapið yvir longri tíð hevur verið í afturgongd í Føroyum, meðan

arbeiðaraklassin sum heild hevur verið í framgongd og nú telur út móti 3/4 av fólkinum. Borgaraklassin er og hevur altíð verið ein litil minniluti av fólkinum, og er í dag kanska 1/20 av fólkinum.

Propagandan

»Teir ráðandi tankarnir eru tankarnir hjá tí ráðandi klassanum«. Sum orsøkir kunnu nevast tann áhaldandi og ofta væl fjalda propagandan sum í heilum

anum sum MDJ leggur fyri —lit, ein sannleika: tann rætta. Marxistarnir hava bara ein lit: reyðan. Teir kristnu bert ein lit: svartan. Marxistarnir hava bara eitt merki: hamar og segl. Hamaran at knalla til við, seglið, at kuta heysar av við. Tey kristnu hava bara eitt merki: krossin, at hanga syndarar uppá, koldøma og mana niður í helviti!

Annars hevur ljóðað at Varðin og Skeggjan hava í úmbúna, at geva eitt ummæli. Nær tað verður veit eg ikki. Aetlanin hjá Skeggjanum var at fáa eina reyðhosa, at skriva um mannschauvinistin Magnus. Um tað, fer at eydnast teimum, veit eg ikki. Í dag er ein ikki longur

verður oyst út yvir arbeidaraklassan (skúli, religion, bløð, útvarp o.s.fr.). Harumframt virkar tann stóri smáborgaraskapurin í landinum og tann veika organiseringin av arbeidaraklassanum í dag sama veg. Teir stóru lonarmunirnir millum lonarbeiðarar, fjepping uppi í partsreiðarum, og (fyrr) kommandittfeløgum, ein turgerld køvandi nationalisma, og yvirhøvdur eitt vinnuliv sum enn hevur ein hóp av smávirðingum og familjufyrirtekum, virka sama veg. Sum gróðrabotnur fyri borgarligari ideologi.

I borgaraklassanum eru sum omanfyri nevnt ikki altíð samfallandi áhugamál. Ymsir partar royna at tryggja sær sum mest av tí meirvirðinum sum arbeidaraklassin framleiðir. Idnaðar-, reiðara-, handils- og bankakapitalistar royna hvør sær at fáa sum mest. Teoretiskt fáa teir profitt í mun til tann kapital teir hava ílagt. Men henda almenna regla er helst ikki galdandi í føroyska samfelagnum. Nevndu partarnir eru ikki líka sterkir ella monopoliseraðir. Onkur hevur verið favoriseraður av føroyska statinum (t.d. lánimøguleikar, veðhald o.s.fr.) og onkur hevur havt fremmandan kapital at styðja seg til. Summar vinnugreinar eru oftari enn aðrar raktar av broytingum í marknaðarprisunum ella náttúruumstøðum (t.d. fiskastovnum). Aðrar hava bart út duga betur at tryggja sær sin part (bankakapitalur).

Innan eina einstaka vinnugrein, t.d. fiskivinnuna, eru eisini mótsetningar í dag.

maður. Nei! ein er mannschauvinistur. Tað kundi verið stuttligt, at skriva niður nakrar av teimum eyðmýkingum, pinslum, lóðingum og øðrum, sum menn og unglingar fáa oman yvir seg gjøgnum kvinnur. Lat meg enda hetta ummælið um ummælini við hesu heilsan til reyðhosurnar. Brotið er tikið úr bókini TIL DIG FRA MIG, Thaning og Appels Forlag 1969:

»Den eneste sande lykke i denne verden kommer gennem et lykkeligt ægteskab. Og alt afhænger af kvinden, som må være blid, underdanig og rede til at behage... Maria Therisia til sin datter Marie Antionette.

Lat meg viðmerkja tær tær, sum kanska alt ov gleivbeintar,

Og vit taka eitt annað brot úr somu grein:

Fremmandur kapitalur í Føroyum

(Finanseringslån úr útlandum eru ikki roknað við). Í høvuðsvinnuni fiskarinum er at kalla ongin útlandskur kapitalur. Av bankakapitalinum er ávist, at í øðrum bankanum (Føroya Banka) er 63% av partakapitalinum danskur. Tryggingarsambandið, sum er kapitalsterkasta føroyska fyrirtøka, er nationaliserað. Av handilskapitalinum eru danskar og enskar interessur í nokrum av heilsolunum, men hesar kunnu ikki sigast at vera dominerandi. Oljuinnflutnings- og sòla er 99,6% á útlandskum kapitalshondum (Esso og Shell). Í útflutningshandlinum skal nevast, at her er føroyskt monopol (Føroya Fiskasøla), sum nærri skal umrøðast seinni.

Breiðir vald sitt

Og fyri at venda aftur til Føroya Fiskasølu. Síðast í greinin stendur m.a.:

Fiskasølan breiðir vald sitt til Sjóvinnubankan har hon tyranniserar hin stórt partaiegaran Tryggingarsamband Føroya og allar teir smáu, sum av og á fáa »ein vakran gestus«. Bæði bankarnir hava tryggjað sær kapitalið sinum ein fastan hogan profitt. Tryggingarsambandið, sum hevur monopol upp á trygging í Føroyum, virkar — hóast nationaliserað — sum ein kapitalistisk monopol — fyrirtøka, nær knýtt av omannevndu fyrirtøkum. Aftaná heildarloysnina hava eisini flakavirkini tryggja sær fastan profitt. Her mugu vit tó skilja millum tey stóru flakavirkini og so tey smáu, har fleiri hava sera blandað ognarviðurskipti. Afturat hesum buli kunnu roknað fleiri ella færri partar innan einstakar vinnugreinar ella samfelagstýðandi økir at hava monopol ella á ein ella annan hátt eina serliga støðu (møguliga oljufeløgini o.t.).

Hjá hesum partvíst ósjónliga skrímsli vita vit av royndum at veruliga politiska valdið í samfelagnum liggur. Hetta skrímsl verður í loyndum spurt tá avgerðir skulu takast og lurtað verður tá tað gevur ljóð frá sær. Hetta er høvuðsfíggingin hjá arbeidaraklassanum, hjá kommunistum og sosialistum.

